

Küresel Dünyada Turist Göçerler Olarak Yabancı Uyruklu Yüksek Öğretim Öğrencileri: Erzurum Atatürk Üniversitesi Örneği

İsmail Öz ⁶¹

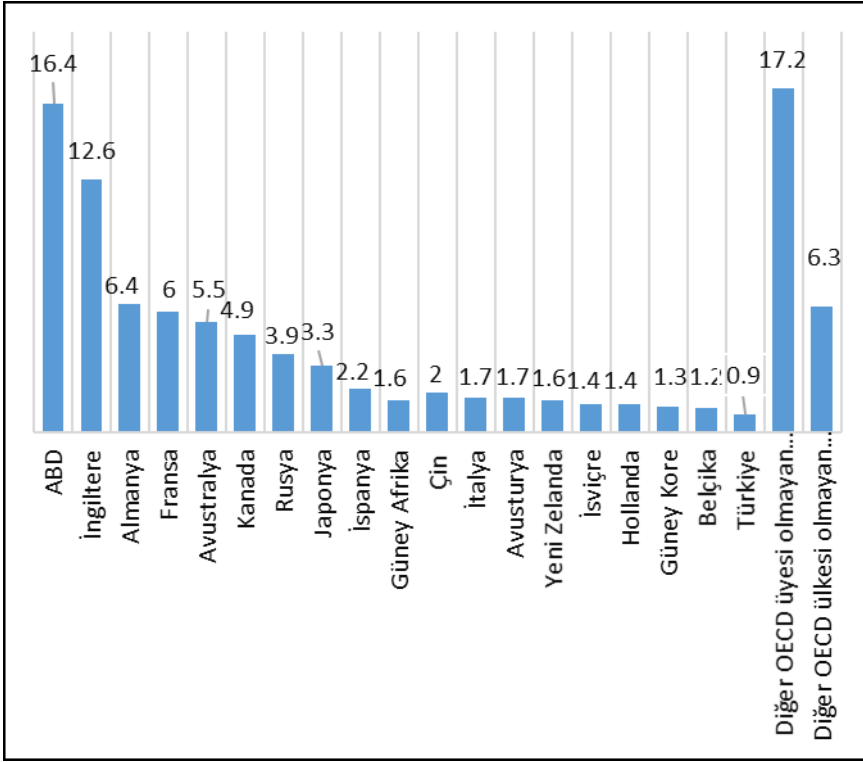
Giriş

Yeryüzünün dört bir yanında mevcut farklı beşeri topluluklar arasındaki her türde etkileşimi sınırlayan engellerin ortadan kalkması anlamında küreselleşme, sonuçlarının bir boyutu açısından malların ve bilginin yanı sıra insanların hareketliliğinin de artmasını sağlar. Zygmunt Bauman'ın (2010, s.89) 'akışkanlık' olarak tanımladığı bu hareketlilik, insanlar açısından iki tür ortaya çıkarır: *aylaklar* ve *turistler*. Bunlardan ilki 'aylaklar', Torstein Veblen'in (2005) sosyal bilim literatürüne kazandırdığı 'aylak sınıf' kullanımından ayrılır. Çeviriden kaynaklı bu tür bir benzeşim (*vagabonds* ve *leisure class*), aslında birbirinin zıttı iki grubu ifade eder. Bauman'a (2010, s.109) göre aylaklar, tüketim toplumunun aşağı katmanlarını temsil eden, ekonomik yönden az gelirlili ve kusurlu birer tüketicilerdir. Tüketim kapasitelerinin gelirleriyle orantılı bir şekilde sınırlı olması bunda etkilidir. Bu noktada, aylakların sahip oldukları ekonomik düzey, onları, şimdiki hallerinden daha iyi koşullara sahip bir yer aramaya zorlar. Söz konusu zorlamanın ortaya çıkardığı hareketlilik ise ağır bir nitelik taşır. *Mülteciler*, *sığınmacılar* ve *emek göçmenlerinin* içinde yer aldığı aylakların ekonomik durumu kadar eğitim ve öğretimden de yoksun olmaları ağırlıklarının en önemli nedenidir. Bu noktada, hiç kimsenin böylesi grupları kendi içlerine dahil etmede istekli olmaması, aylakların hareketlerinin her daim engellerle karşılaşmasına neden olur. Veblen'in (2005, s.19) aylak sınıfı ise endüstriyel işlerden muaf, ancak savaşmak ve dini hizmet vermek gibi onur barındıran işlerle ilgilenen ve feodal hiyerarşinin üst katmanlarında yer alan asilleri/aristokrasiyi temsil eder. Bu anlamda kastedilen aylak, maddi yönden varlıklı ve boş zaman açısından oldukça zengin bir grup olarak ifade edilir. Bauman'ın küresel hareketlilik için belirlediği diğer grup turistler ise tüketebilme kabiliyeti açısından toplumun üst katmanlarında yer alan eğitilmiş kişilerdir. Bu yönleriyle turistler, aylaklara nazaran daha hafif bir nitelik taşır. Bauman'a (2010, s.105) göre turistlerin bu hareketliliği bir zorunluluk olarak değil de isteyerek gerçekleştirmeleri onları aylaklardan ayıran en önemli özellikleridir.

Yüksek öğrenim faaliyetleri için akışkanlıklar içerisinde hareket eden üniversite öğrencileri de turistler olarak değerlendirilir (Ritzer, 2011, s.314). Dünya geneline bakıldığında öğrenci turistlerin hareketliliği bir artış içerisindedir. 1970'lerde bu hareketlilik 800 bin iken, günümüzde 4,5 milyon civarındadır ve gelecek dört yıl içinde de 8 milyona ulaşması beklenmektedir (Kalkınma Bakanlığı [KB], 2015, s.2). Grafik 1'de yer alan 2012 OECD verilerine göre söz konusu akışkanlığın ana kollarından biri %16,4 ile Amerika Birleşik Devletleri'ne doğrudur. Hareket yoğunluğunun baskın olduğu diğer bir kol da %12,6 ile Birleşik Krallık'a yöneliktir. Türkiye ise % 0,9'luk bir akışkanlığın hedefindedir.

⁶¹ Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Erzurum TÜRKİYE.

Grafik 1. Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Ülkelere Göre Yüzde Dağılımı

Kaynak: Bir Bakışta Eğitim 2013, OECD)

Çalışmanın amaçlarından biri uluslararası yüksek öğretim öğrenci hareketliliği içinde Atatürk Üniversitesi'nin yeri ve buna bağlı olarak turist öğrencilerin Atatürk Üniversitesini neden tercih ettiklerini ortaya koymaktır. Söz konusu öğrencilerin Atatürk Üniversitesi ve Erzurum'da deneyimledikleri gündelik yaşam pratiklerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunları tespit etmeye yönelik uğraşlar da çalışmanın diğ er bir amacını oluşturur. Bu durum üniversitenin, ileride gelmesi muhtemel yeni öğrenciler için de bir cazibe merkezi olmayı sürdürebilmesi için ortaya konacak öneriler için gereklidir.

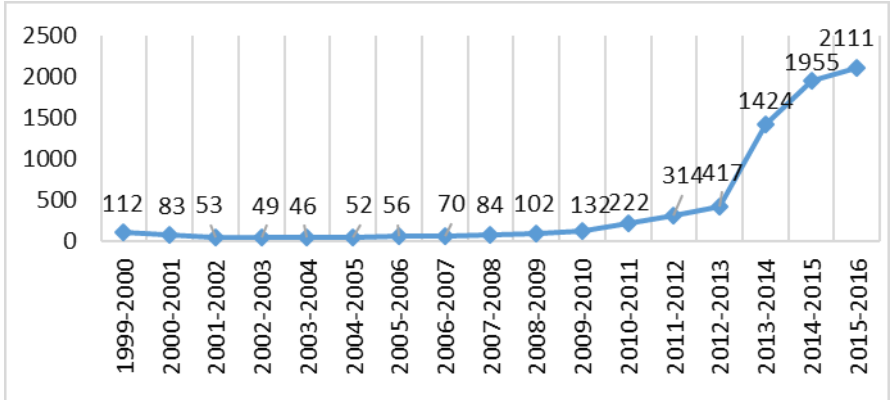
Araştırmamızın örnekleme kartopu yaklaşımıyla oluşturulmuştur. Üniversitemizin pek çok fakültesinden tespit edilen öğrencilerle temasa geçilmiş, sonrasında da söz konusu öğrencilerin ulaşabildikleri diğ er öğrenci arkadaşları görüşmelere dahil edilmiştir. Veri toplama tekniğ i olarak ise yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğ i kullanılmıştır. Bu noktada çalışmanın amacına yönelik bulguları ortaya koyacak bazı sorular önceden hazırlanmış olsa da görüşme esnasında kendiliğ inden geliş en sorular da öğrencilere aktarılmıştır. Nitel görüşme tekniğ i ile elde edilen verilerin yanı sıra, mevcut durumun ne olduğunu göstermek üzere bazı kurum ve kuruluşların ulusal ve küresel çapta eğitim ile ilgili verileri de çalışmaya dahil edilmiştir. Görüşmeler, zaman boşluğu açısından sıkıntıların yaşanması nedeniyle, bu boşluğu yakalayan öğrencilerle

bazen yüz yüze ve bazen de odak grup şeklinde yapılmıştır. 7 kız ve 9 erkek toplamda 16 öğrenciyle görüşülmüştür. Senegal, Benin Cumhuriyeti, Yemen, Afganistan, İran, Türkmenistan, Azerbaycan, Gürcistan ve Karadağ görüşme yapılan öğrencilerin ülkeleridir. Görüşmecilerin ikisi siyahi ve biri hariç hepsi Müslümandır. Doktora ve Yüksek lisans yapan birer kişi bulunmakla birlikte diğer 14 kişi lisans öğrencisidir. Örneklem içerisinde Erasmus ve Mevlâna programına dahil öğrenci bulunmamakta; Türkiye bursları ve kendi imkanlarıyla okuyan öğrenciler yer almaktadır.

Bulgular ve Yorum

1957 yılında kurulan Atatürk Üniversitesi Türkiye'nin en eski 7. üniversitesidir. Üniversitenin sahip olduğu yaklaşık 60 yıllık birikim, onun, Doğu Anadolu Bölgesi'nin birinci sırada gelen üniversitesi olmasındaki en belirleyici etkidir. Hemen hemen her ile bir üniversitenin düştüğü günümüzde Atatürk Üniversitesi, tercih edilebilirlik açısından yabancı uyruklu öğrenciler için de önemli bir duraktır. 2015-2016 yılı verilerine göre Atatürk Üniversitesi 2111 yabancı uyruklu öğrenciye ev sahipliği yapmakta ve bu sayı ile birlikte Türkiye üniversiteleri arasında 6. sırada yer almaktadır (Şimşek ve Bakır, 2016, s.527). Sıralamanın ilk beşinde ise İstanbul, Anadolu (Eskişehir), Marmara (İstanbul), Uludağ (Bursa) ve Ankara Üniversiteleri bulunmaktadır. Birinci sırada yer alan İstanbul Üniversitesi'nin uluslararası öğrenci sayısı 5317'ye ulaşırken, bunun Türkiye'ye gelen bütün uluslararası öğrenci sayısı içindeki payı %7,36'dır. Atatürk Üniversitesi'nin payı ise %2,94'tür. Şimşek ve Bakır'ın (2016, s.531) tespitlerine göre Grafik 2'de de görüldüğü gibi 1999 yılından 2004 yılına kadar öğrenci sayısında düşüş yaşanırken, 2004'ten itibaren yükseliş baş göstermiş ve 2013 yılından itibaren de dört haneli rakamlara ulaşılmıştır.

Grafik 2. 1999-2016 yılları arasında Atatürk Üniversitesindeki uluslararası öğrenci sayıları

Kaynak: Şimşek ve Bakır, 2016.

Atatürk Üniversitesinde 2015-2016 yılı verilerine göre öğrenim gören uluslararası öğrencilerin uyruklarına yönelik bir dağılım yapıldığında da Azerbaycan 727 öğrenci ile birinci sırada yer almaktadır. Onu sırasıyla İran (672), Türkmenistan (164), Suriye (105) ve Afganistan (85) takip etmektedir. Dağılım içerisinde Batılı ülkeler de yer almakla birlikte sayıları oldukça azdır. Örneğin ABD'den 2, İspanya ve Fransa'dan 1,

İsviçre'den 2, Hollanda'dan 4 öğrenci bulunmaktadır. Rusya 15 ve Almanya 11 öğrencileri ile en çok öğrenci bulunduran ilk iki Batılı ülkeyi temsil etmektedir (Şimşek ve Bakır, 2016, ss.533-534). Son olarak Şimşek ve Bakır'ın (2016:535) elde ettiği verilere göre Atatürk Üniversitesine gelen uluslararası 2111 öğrencinin 451'i (%21) doktora, 392'si (%19) yüksek lisans, 1214'ü (%57) lisans ve 54'ü (%3) ön lisans eğitimi almaktadır.

Atatürk Üniversitesi'nin yukarıda sıraladığımız uluslararası öğrenci verilerinin yanında, Türkiye üniversiteleri arasındaki yerini de belirleyecek olursak, URAP'ın (University Ranking by Academic Performance) 2016-2017 eğitim dönemine ait verilerine göre Atatürk Üniversitesi 617,40 performans puanı ile 12.sırada yer almaktadır. ODTÜ 756,67 puanla listenin birinci sırasında yer alırken, onu sırasıyla Hacettepe (720,42), İstanbul (702,55), Ankara (688,08) üniversiteleri takip etmektedir (tr.urapcenter.org/2016/2016-2017-URAP-Turkiye_Siralaması-Raporu.pdf). Bir önceki yıl verileriyle yapılan dünya sıralamasında (20.000 üniversite arasında) ise ilk 1000'deki 18 Türk üniversitesinden biri de Atatürk Üniversitesi'dir.

Atatürk Üniversitesi'nin uluslararası öğrenci hareketliliği ile ilgili olarak ortaya konan ilk sosyolojik yayın Kaçmazoğlu ve Şeker (1998)'in Türk ve akraba toplulukları öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmadır. Öğrencilerin eğitim, ekonomik, kişisel ve Erzurum'a yönelik sorunlarının yanı sıra Türkiye değerlendirmeleri söz konusu çalışmanın problematiğini oluşturur. Kendi çalışmamızın bazı sorularının yapılandırılması için de bu çalışmanın örnek teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

Yabancı uyruklu öğrencilerle yaptığımız görüşmelerden elde edilen bulguları maddeler halinde sıralarsak;

- Öğrenci tercihlerinde üniversitenin yer aldığı şehirden ziyade adının belirleyici bir etken olduğu görülmüştür. 'Atatürk'ü ve onun tarihsel kişiliğini kendi ülkelerindeki ders kitaplarından öğrenmiş olan öğrenciler, Atatürk'ün isminin verildiği bir üniversitenin de iyi bir kurum olabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin çoğunun, anadillerinin ve Türkçe'nin dışında yabancı başka bir dil daha bildikleri görülmüştür. İngilizce burada baskın bir şekilde öne çıkmaktadır. Hatta yabancı uyruklu öğrencilerin kendi aralarında Türkçeden ziyade İngilizceyi kullandıkları görülür. Bu noktada neredeyse evrensel bir hale gelmiş olan İngilizceyi bilmenin, öğrencilerin Türkiye dışında yapabilecekleri tercihleri üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin çoğunlukla konuştukları diğer yabancı diller ise Fransızca ve Rusçadır. Bunun nedeni bu dillerin ya geçmişte sömürüldükleri ülkenin ya da bağlı bulunulan birliğin (Sovyetler Birliği) etkileşimi ile zaman içerisinde kazanılmış olmasıdır. Bağımlılık teorisi bağlamında değerlendirildiğinde bunun bir sonucu Nurgün Oktik'in (2002, s.112) de vurguladığı gibi 'çevre' konumunda yer alan ülke öğrencilerinin 'merkez' ülkeler tarafından oluşturulmuş bilginin tüketicisi konumuna gelmeleridir. Bunun da öğrencilerin üniversite tercihlerinde etkili olduğu görülmüştür. Örneğin Somalili öğrenci Fransa ve Belçika'yı Türkiye üniversitelerine öncelerken, Türkiye'de de Galatasaray Üniversitesini Fransızca eğitim vermesi açısından ilk sıralarda seçebilmektedir. Türk Cumhuriyetler ve Akraba topluluklardan gelenler ise Rusya'yı bir öncelik olarak görebilmektedir. Bazen de bunun itici bir durum oluşturarak zaten bildikleri bir dili öğrenmenin gereksizliğini ve Türkiye Türkçesini öğrenmek için de geldiklerini söyleyen öğrenciler olmuştur. Öğrencilerin yurtdışı eğitimlerinin kendi ülkelerindeki

denkliği ve yeterliliği söz konusu olduğunda da yukarıdaki ilişkiye benzer bir durum söz konusudur. Örneğin Somalili öğrenci Fransa'dan alacak olan bir diplomanın Türkiye'den alacağı bir diplomadan daha kıymetli olduğunu vurgulamıştır.

- Din, üniversite tercihlerinde de belirleyici bir etkidir. Görüşme yapılan öğrencilerin hemen hepsi Müslüman olduğu için, nüfusun çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede eğitim alacak olmanın ibadetlerini de yerine getirilebilmelerini mümkün kıldığını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda, ezan sesini duyabiliyor olmanın da bazı öğrenciler tarafından ruhani bir huzur sağladı belirtmiştir. Özellikle Türkiye dışında bir yurt dışı deneyimi elde edenlerin, gittikleri ülke Müslüman değilse, ibadet yapmanın (namaz kılmak) ne kadar zor bir hal aldığını vurgulamışlardır. Bu noktada İslamafobi ile bezenmiş ülkelerde ibadetin gizli den gizli yapıldığı ifade edilmiştir. Yine dinle ilgili olarak Müslüman öğrencilerin Ramazan ayında kendi ülkelerindeki kalıplarda oruç tutabilecekleri bir yer olarak Erzurum'u tercih ettikleri de görülmüştür. Çünkü onlara göre, Erzurum'da herkes Ramazan ayında oruç tutmaktadır. Öğrenciler bu durumun Türkiye'nin özellikle batısında bulunan şehirlerde tam olarak böyle olmadığını hem deneyimlerinden hem de oralarda okuyan arkadaşlarından öğrenmişlerdir. Başka dine mensup öğrenciler için ise Erzurum'da bir ibadethanenin olmaması sıkıntı yaratmaktadır. Görüşmelerde karşımıza çıkan Hıristiyan bir öğrenci, Erzurum'da ibadetlerini yerine getiremediğini, ancak İzmir'e ya da İstanbul'a gittiğinde ibadet edebildiğini belirtmiştir. Tüm bunların yanı sıra dinsel bir ortaklığın tercihlerde her zaman bağlayıcı bir unsur olmadığı da görülmüştür. Örneğin Yemenli bir öğrencinin ilk tercihi Hindistan, ikinci tercihi Yunanistan iken Türkiye üçüncü sırada yer alabilmiştir.

- Görüşme yapılan öğrencilerin çoğunluğu Türkiye bursu ile eğitimlerini sürdürse de kendi imkanlarıyla okuyan öğrenciler için Türkiye'de eğitim almanın ucuzluğu ön plandadır. Bu noktada, kendi ülkelerinde yapılan sınavların zorluğu neticesinde bir devlet üniversitesine yerleşememiş ve ülkelerindeki özel üniversitelerin de pahalı olması nedeniyle Türkiye üniversitelerini seçenler olmuştur. Bu durum, özellikle coğrafi yönden yakın olan sınır komşusu ülkelerin öğrencilerinde daha belirgindir. Bu ülkelerin başında gelen İran, coğrafi açıdan Erzurum'a da yakındır. Ancak eğitimin ucuzluğu, gündelik yaşamın gerektirdikleriyle aynı paralellikte değildir. Kendi imkanlarıyla okuyan pek çok öğrenci eğitimin ucuz olduğunu belirtse de yaşam pahalılığına vurgu yapmışlardır.

- Üniversite tercihlerinde çok az sayıda öğrenci, ulusal ya da uluslararası derecelendirme kuruluşlarının üniversiteler hakkındaki incelemelerine göz atmıştır. Benzer bir durum üniversitenin bulunduğu şehir Erzurum için de geçerlidir. Pek çokları nasıl bir şehre gelececeklerini araştırmamıştır. Hatta tercihlerinin, kardeşleri ya da velileri tarafından yapıldığını ifade edenler de mevcuttur. Bu durum, John Urry'nin (2015) kavramsallaştırmasıyla turistler için önem arz eden "tüketim mekanları"nın Erzurum'da fazla yer almamasından dolayı, buraya gelen öğrenci turistlerde sonradan bir hayal kırıklığı yaratabilmektedir. Kevin Lynch'in (2010) terminolojisiyle öğrenciler Erzurum'un görseelliğine yönelik bir 'okunaklılık' görememişlerdir. Şehrin en önemli simgelerinden biri olan Palandöken, kış sporları için öğrencilere bir alternatif sunsa da görüşmelerde birkaç öğrencinin dışında bu spor dalını deneyenin ya da dağa gidenin olmadığı görülmüştür. Bunun önemli nedenlerinden biri, dağa özel bir araç

olmaksızın gitmenin neredeyse zor olmasından ve kış sporları yapmanın burslu öğrenciler için bile pahalı olmasından kaynaklanmaktadır. Şehrin nüfus açısından az olmasının ve büyük şehirlerin sahip olduğu keşmekeşten uzak olmasının da öğrenci tercihlerinde belirleyici olduğu görülmüştür.

- Şehre özgü yemeklerin öğrencilerin tüketim mekanlarında fazla yer almaması ve Türkiye'nin hemen her yerinde karşılaştıkları bir beslenme kültürünün yaygınlığı, yemekler konusunda da hayal kırıklıkları yaratmıştır. Bu noktada, kırmızı et yerine tavuk etinin yaygınlığı, kırmızı etin pahalılığı, sebze çeşitliliğinin fazla olmaması ve hatta balık tüketiminin Erzurum içinde az olması bahsi geçen olumsuzluklar arasındadır. Yemeklerin aşırı acı olması ve çoğu turist öğrencinin ülkesinde önemli bir besin ögesi olan pilavın sıradanlığı da diğer eleştiriler arasındadır.

- Şehrin kozmopolit bir nitelik göstermemesinden dolayı, şehir insanının farklı ten renklerine ve çekik gözlü öğrencilere yönelik bazen tatsız tutumlar sergilediği aktarılanlar arasındadır. Bunların başında siyahi tene sahip öğrencilerin yaşadıkları olaylar başı çekmektedir. Bunun yanı sıra, Türk Cumhuriyetler ve Akraha topluluklardan gelen çok sayıda çekik gözlü öğrenci, Çinli sanılarak alaya maruz kaldığını ifade etmiştir. Söz konusu tutumlar karşısında öğrencilerin önemi ise kampüs dışına fazla çıkmamaktır. Görüşülen çoğu öğrenci de kampüsün ihtiyaç duydukları pek çok şeyi karşılayabildiği üzerinde hem fikir olmuş, öğrencilikleri süresince boş zamanlarının büyük çoğunluğunu kampüs içerisinde geçirdiklerini belirtmişlerdir. Bu görüş birliğinin oluşmasında kampüsün sinema salonları, bankalar, yurtlar ve fakülteleri bir arada bulunduran yapısı etkilidir. Öyle ki çoğu zaman ulusal bazda sponsorlu gençlik şölen ve konserleri dahi kampüs içerisinde gerçekleştirilmektedir.

- Mevsim ve coğrafya açısından dile getirilen düşünceler ise kışın çok uzun ve sert olması ve denizin bulunmamasıdır. Bu durumun psikolojik açıdan öğrencilerin üzerinde olumsuz bir etki oluşturduğu görülmüştür. Örneğin sert kış, sıcak bir iklime sahip olan ülkelerden gelen öğrenciler için kasvetli bir ortam oluştururken, denize yakın yerlerden gelen öğrenciler de bu coğrafi eksikliği, özlemini her daim duyacakları bir şey olarak ifade etmişlerdir. Hatta soğuk kış mevsiminin öğrencilerin yurt ortamından kopamamalarında etkili olduğu görülmüştür. Öyle ki birkaç kişi ile birlikte ev kiralayacak kadar para denkleştirenler, yakıt masrafinin altından kalkamayacakları için bu düşüncelerinden vaz geçmektedir.

- Öğrenciler, eğitim süreçleri boyunca, daimi konakları olan yurtlarla da bazen sorunlar yaşayabilmektedirler. Yaş grubu ve eğitim dereceleri göz önünde bulundurulmadan, mevcut boşluklara göre yapılan yerleştirmeler sorunların temelini oluşturmaktadır. Bu durum öğrenciler arasında empati sorunlarına ve uyuşmazlıklara neden olabilmektedir.

- Türkiye'nin komşu ülkelerle olan mevcut siyasi ilişkileri üzerinden kaynaklı gerilimler de bazen öğrencileri sıkıntıya sokabilmektedir. İranlı bir öğrenci ülkelerine yönelik siyasi yaptırımlar çerçevesinde kendilerine burs verilmediği, yurtlara yerleştirilmediği ve mevcut olanların da yurttan çıkarıldığını ifade etmiştir. Siyasetin eğitim üzerinde etkin olması bazı akraba topluluklara yönelik kontenjanların da diğerlerine oranla daha geniş tutulduğunu göstermiştir. Bu noktada, bir grup öğrenci Ahıska Türklerine daha fazla kontenjan verildiğini söylemiştir.

- İfade edilen sorunlardan biri de, ilk kez Türkiye'ye gelmiş olan öğrenciler için üniversite işlemlerini nasıl ve nerede yapacaklarını gösteren bir rehber ya da kılavuzun olmayışıdır. Bu durum onların çeşitli şekillerde kandırılmalarına yol açabilmektedir. Örneğin havaalanından taksiye binen ve ilk kez Türkiye'ye gelen bir öğrenci, taksi ücretini fazladan vermek zorunda kaldığını aktarmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik ilgisinin temelinde 90'lı yılların başından itibaren kültür ilişkileri çerçevesinde ortaya konan politikaların varlığı söz konusudur. Çift kutuplu dünyanın sona erdiğini gösteren bir durum olarak Sovyetler Birliğinin dağılması, bu birliğin içerisinde yer alan Türk ve akraba topluluklarla geçmişten bu yana devam ettirilmeye çalışılan kültürel ve ortak bir bağın yeniden canlandırılması için fırsat sunmuştur. Eğitimin ise bu bağları kuvvetlendirebilecek en önemli araç olduğu öngörülmüştür. Komünist rejime sahip Sovyetler Birliği'nin yaşadığı ekonomik sıkıntılar neticesinde Türk devletlerini kendi başlarının çaresine bırakması, Türkiye'nin eğitim üzerinden önemli bir politik uygulamayı devreye sokmasına vesile olmuştur. "Büyük Öğrenci Politikası" (BÖP) olarak adlandırılan bu eylem, söz konusu ülkeleri küreselleşme sürecinin şafağında liberal ekonomik sisteme dahil etmenin yanı sıra, bu yöndeki yapısal düzenlemelerin gerçekleşmesini sağlamak üzere insan kaynaklarının oluşturulmasının en hızlı yolu olarak görmüştür. Ayrıca yeniden sağlanacak bir kültürel bağın siyasal güç açısından da büyük avantajlar sağlayacağı yadsınamaz bir gerçeklik haline almıştır. Bu yöndeki politikaların dışında Avrupa Birliği üyelik süreci yolunda Erasmus gibi politikalar da Avrupa değerlerini görmek ve anlamak üzere bizim için olduğu kadar, Avrupa'dan gelenler için de Müslüman bir aday ülkeyi tanımak ve anlamak üzere fırsatlar ortaya koymuştur. Tüm bunların ötesinde belki de Mevlana programı gibi hedefli bütün dünya ülkelerini kapsayan programlarla da küresel ağın eksik parçalarıyla etkileşime geçmek söz konusu olmuştur. Ancak günümüzde bu siyasal fırsatların dışına çıkılarak daha başka bir perspektifin odağa yerleştiği görülür: Ekonomik perspektif. Öyle ki eğitim ekonomisinin gün geçtikçe ülkelere katkısı tüm dünyada daha görünür bir hal almıştır. Bu noktada, ülkelere gelen uluslararası turist öğrencilerden ABD 2011-2012 yılları arasında 29,8 milyar dolar, Kanada 2010 yılında 7,5 milyar dolar, 2009 yılında İngiltere'nin 12,2 ve Avustralya'nın da 14 milyar dolar gelir elde etmiştir (KB, 2015, ss.2-3). Böylesi bir durum eğitim kurumları üzerinde de kârı önceleyen bir mantalitenin baskısını hissettirmeye başlamıştır. Özellikle neoliberal düşünceler çerçevesinde üniversite reformlarının tartışıldığı ve üniversitelerin kendilerine öz kaynak oluşturabilmelerinin teşvik edildiği şu günlerde yabancı uyruklu öğrenciler, üniversitelerin giderek daha fazla önem verdiği bir kalem haline dönüşmüştür. Bu noktada, bilginin ulusal sınırlar içinde yabancı uyruklu öğrencilere ihrac edildiği ve onların bu süre zarfında ülke içinde yapacakları her türlü tüketimin katkısı ulusal kalkınma planları içerisinde ön plana geçmiştir. Siyasi erkin de onayladığı bu durum üniversiteleri bacasız fabrikalara dönüştürmüştür. Ancak bulgulardan da görüleceği gibi yeni yerleşmeye başlayan bu mantaliteye yönelik hizmet sağlayıcıların ve bunların yer aldıkları şehirlerin eksiklikleri bulunmaktadır. Bu noktada, turist öğrencilerin deneyimlerinden gelebilecek her türlü sorun hakkındaki geri bildirim, önemli görülerek dikkate alınmalı ve eğitim alt yapısının ticari nitelikteki dönüşümü için kullanılmalıdır. Ayrıca yerel yönetim ile oluşturulacak bir koordinasyon, şehrin okunabilirliğine yönelik düzenlemelerin de gerçekleştirilmesi için daha doğru ve

kalıcı bir imkan sağlayacaktır. Son olarak kendi öz kaynaklarını oluşturmaları yönünde teşvik edilen üniversitelerin siyasal erkin dış politikalarıyla bağdaşık bir şekilde turist öğrencilere yönelik değişik tutum seviyeleri göstermemeleri gerektiğidir. Özellikle de kendi imkanlarıyla komşu ülkelerden gelen öğrencilere yönelik tutumun yumuşatılması gerekmektedir. Öyle ki çekim yaratmış bir eğitim kurumunun çevre ülke öğrencileri üzerinde kültürel bazı işlevleri (kültürel yayılma) yerine getirmesi söz konusu olabilir.

Kaynakça

Bauman, Z. (2010). *Küreselleşme*. (Çev. Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bayram, H. B. -Şeker, H. (1998). “Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topuluklarından Gelen Öğrencilerin Türkiye ve Kendi Ülkeleriyle İlgili Gözlemlerine Dayanarak Ortaya Koydukları Sorunlar: Atatürk Üniversitesi Örneği”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, sayı 1-2, cilt:1. ss.86-104*.

Kalkınma Bakanlığı. (2015). *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

Lynch, K. (2010). *Kent İmgesi*. (Çev. İrem Başaran), 6.basım, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

OECD. (2013). *Bir Bakışta Eğitim 2013*.

Oktik, N. (2002). “Globalleşme ve Yüksek Öğrenim”. *Doğu-Batı Dergisi*, (18), 103-114.

Ritzer, G. (2011). *Küresel Dünya*. (Çev. Melih Pekdemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Şimşek, B. ve Bakır, S. (2016). “Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Atatürk Üniversitesinin Uluslararasılaşma Süreci”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (55), 509-542.

Urry, J. (2015). *Mekanları Tüketmek*. (Çev. Rahmi G. Öğdül), 2.basım, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Veblen, T. (2005). *Aylak Sınıfın Teorisi*. (Çev. Zeynep Gültekin, Cumhuriyet Atay), İstanbul: Babil Yayıncılık.

tr.urapcenter.org/2016/2016-2017-URAP-Turkiye_Siralamasi-Raporu.pdf

http://www.turkiyeburslari.gov.tr/TBTanitim/TR/16%20APPLICAN_TURKCE.pdf